

กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

Culture Awareness Participation for Peaceful Coexistence of Ethnic Groups in the Western

พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)

Phrabhamvatee (Suthep Phussadhammo)

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี จังหวัดราชบุรี 70130
Buddhist Management Division, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College,
Ratchaburi 70130

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: ppklar999@hotmail.com

Received: 6 September 2020, Revised: 28 October 2020, Accepted: 8 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก 2) วิเคราะห์พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และ 3) นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมให้ส่งต่อการศึกษาค้นคว้า, มีการส่งเสริมความตระหนักรู้ในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น โดยการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ มีการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่ชุมชน โดยเน้นกลุ่มเด็กและเยาวชน และมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยบูรณาการร่วมกับการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า 2) พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ด้านการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ด้านการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ด้านการศึกษา ค้นคว้า หรือวิจัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และ ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และ 3) กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษารวมถึง นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกด้วย โดยครอบคลุมองค์ประกอบของวัฏจักรการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม, การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ, กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the general condition of culture awareness participation of ethnic groups in the western 2) to analyze the behavior of culture awareness participation of ethnic groups in the western, and 3) to present the process of culture awareness participation for peaceful coexistence of ethnic groups in the western. The research methodology was the mixed research method that the questionnaire, interview and focus group discussion as the tool of data collection. The Findings of the Research were as follows: 1) The general condition of culture awareness participation of ethnic groups in the western found that arts and cultural information was collected for an easy study and there as promotion awareness of the value of local arts and culture in order to preserve ethnic identity, there was public relations for the stakeholders to realize the importance of local arts and culture, exchange of knowledge and arts in each locality with the support of government agencies and educational institutions in the area, there was a dissemination of knowledge on the conservation of local arts and culture to the community by focusing on children and youth groups, and the promotion of organizing activities and exhibitions of local arts and culture by integrating with the movement of the 5 precepts village project. 2) The behavior of culture awareness participation of ethnic groups in the western found that in overall, it was in the high level with an average of 3.92, when considering in each aspect found that it was at the high level in all aspects, as followed: creation of attitude, knowledge and understanding aspect had an average of 3.98, promoting the people of all groups to realize the value aspect had an average of 3.94, expanding the scope of participation in culture aspect had an average of 3.92, education or research aspect had an average of 3.91, establishment of the cultural information network aspect had an average of 3.89, art and culture exchange promotion aspect had an average of 3.39, and 3) The process of culture awareness participation for peaceful coexistence of ethnic groups in the western found that by focusing on participation of stakeholders consisting of communities, government agencies, private agencies, educational institutions, including tourists or outsiders, covering the components of the participation cycle.

Keywords : Participation, Culture Awareness, Peaceful Coexistence, Ethnic Groups

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นวิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งระบบความรู้ ความคิด ความเชื่อ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมา มีการอบรมถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ [1] วัฒนธรรมจึงเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรมปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนผสมของประสบการณ์ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ได้ช่วยใ้มนุษย์ในสังคมนั้นอยู่รอดและเจริญสืบต่อไป วัฒนธรรมจึงเป็นทั้งสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามสืบมาและเป็นเนื้อตัวของความเจริญงอกงามที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็พื้นฐานของความเจริญงอกงามต่อไป [2]

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์ [3] วัฒนธรรมคือส่วนประกอบที่ซับซ้อนทั้งหมดของลักษณะอันชัดเจนของจิตวิญญาณ สติปัญญา และอารมณ์ที่ประกอบกันขึ้นเป็นสังคมหรือหมู่คณะ ซึ่งหมายรวมถึงฐานนิยมต่าง ๆ สิทธิพื้นฐานต่าง ๆ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ ยิ่งในปัจจุบัน วัฒนธรรมมีบทบาทมากในระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ส่งผลให้ทุกประเทศต่างพยายามหาสิ่งที่แตกต่างและโดดเด่น วัฒนธรรมจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทุกฝายนำมาใช้เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน [4] อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติของสังคมมนุษย์ สังคมและวัฒนธรรมของทุกสังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถหยุดยั้งได้ ดังที่ เฮราคลิตุส (Heraclitus) ปรัชญาเมธีชาวกรีก ได้เคยกล่าวว่า เราไม่สามารถจุ่มเท้าลงในสายน้ำเดียวกันได้ถึงสองครั้ง ทุกครั้งเมื่อหวนกลับมาสายน้ำก็เปลี่ยนแปลงไปแล้ว สายน้ำไม่มีวันไหลกลับ เวลาไม่มีวันหวนคืน [5]

ปัญหาสำคัญที่น่าเป็นห่วง คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจัดเป็นกระบวนการที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกยุคทุกสมัยและทุกสังคม หากจะแตกต่างกันไปบ้างในเรื่องวิธีการและลักษณะของการเปลี่ยนแปลง สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตนั้นเป็นไปอย่างช้า ๆ เนื่องจากการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ยังมีน้อย และระบบการสื่อสารคมนาคมยังไม่ค่อยพัฒนาก้าวหน้าเท่ากับปัจจุบัน การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจึงเป็นไปค่อนข้างยาก แต่เมื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศของทุกสังคมมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นค่อนข้างรวดเร็วและเกิดขึ้นตลอดเวลา เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถควบคุมได้ และปัจจัยที่กำหนดให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ แรงกดดันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความเจริญทางเทคโนโลยี และระบบเศรษฐกิจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม [6] อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมมีความเสื่อมถอยไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะเลือนหายไปตามกาลเวลา วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรวบรวมให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะพิธีกรรมเป็นเรื่องหลักที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจโดยดั่งแท้

ภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnic) ซึ่งได้แก่กลุ่มบุคคลที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกันและสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน เช่น มอญ กะเหรี่ยง เขมร ขวน ลาวเวียง ไทยทรงดำ เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะเด่น คือ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบุคคลที่มีลักษณะทางเชื้อชาติที่เหมือนกัน รวมถึงบรรพบุรุษทางวัฒนธรรม ผู้อยู่ในชาติพันธุ์เดียวกันย่อมมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อม ๆ กันไป เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคล และขณะเดียวกันชาติพันธุ์ก็สามารถสร้างความเข้มแข็งอันหนึ่งอันเดียวได้อย่างดี อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีไหลบ่าเข้ามาหลายครอบครัวยุคอยู่ในบริเวณเดียวกันแต่วิถีชีวิตแตกต่างกันไป ความคิดไม่สอดคล้องกันดังเช่นในอดีตปัญหาความขัดแย้งจึงตามมา ดังนั้น เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น จำเป็นต้องมีข้อตกลงเกี่ยวกับวิถีชีวิต การประพฤติปฏิบัติและความคิดความเชื่อจึงเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเรียกรวม ๆ ว่า วัฒนธรรม ที่เป็นทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่งที่จำเป็นต้องศึกษา พัฒนา และรักษาให้ยั่งยืนสืบไป

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา “กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พร้อมทั้งพฤติกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การสังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
2. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาค

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยสังเคราะห์ตามแนวคิดการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ครอบคลุม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา ค้นคว้า หรือวิจัย 2) ด้านการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่า 3) ด้านการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม 4) ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ และ 6) ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม [7]

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของ ประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี (ชาติพันธุ์จีน ชาติพันธุ์ขวน ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ลาวเวียง, ชาติพันธุ์ ลาวโซ่ง ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง) จำนวน 518,484 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่ จังหวัดราชบุรี (ชาติพันธุ์จีน ชาติพันธุ์ขวน ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ลาวเวียง ชาติพันธุ์ลาวโซ่ง ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง) ซึ่งได้ทำการสุ่มมาจากประชากร โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณ (กรณีที่ทราบจำนวนประชากร) ที่ระดับ ความคลาดเคลื่อน 0.05 จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ ตัวแทนสถาบัน การปกครอง ตัวแทนสถาบันการศึกษา และตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทโดดเด่นในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่ม ที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 ท่าน

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ ตัวแทนสถาบันการปกครอง ตัวแทนสถาบันการศึกษา และตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทโดดเด่นในการ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี ตามลักษณะ การเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยได้ดำเนินการหาความเที่ยงตรง (Validity) ในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 จากนั้นได้นำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยได้ทดลองใช้ (Try-Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9341

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 ท่าน

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มสนทนาขนาดกลาง โดยการอภิปรายได้ตอบ แสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนากำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลล้นไหล (Flow) ออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ด้วยกันเอง และระหว่างผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้วิจัย โดยฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า

1.1 ด้านการศึกษา คันทวี หรือวิชัย พบว่า มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่กระจัดกระจายให้เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระเบียบเพื่อง่ายต่อการศึกษาคันทวี มีการจัดให้คนชุมชนได้ศึกษาคุณค่ามรดกของศิลปวัฒนธรรมเพื่อสร้างความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นของตน มีการส่งเสริมให้เยาวชนได้ศึกษาคันทวีความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมเพื่อการรักษาวิถีการดำรงชีวิต มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังความหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรม และมีการจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมศึกษาในสถานศึกษาประจำท้องถิ่นในลักษณะหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ด้านการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่า พบว่า มีการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่าด้วยการให้ความรู้แก่ชุมชนด้านคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ มีการให้ความสนับสนุนจากหน่วยงานของสงฆ์และหน่วยงานจากภาครัฐในการร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม มีการส่งเสริมผลักดันให้นำขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นกลับคืนสู่สังคม มีการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีความใส่ใจในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนต่อไปเพื่อเป็นมรดกแก่นุชนรุ่นหลัง และมีการส่งเสริมในการให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมแก่บุคคลภายนอกด้วย

1.3 ด้านการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน เอกชน และหน่วยงานภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการชักชวนประชาชนและเอกชนตลอดจนหน่วยงานรัฐให้ร่วมกันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการให้ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการชักชวนคนในชุมชนให้ร่วมรณรงค์ในการทำกิจกรรมป้องกันศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น และมีการเผยแพร่เกี่ยวกับกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นทางสื่อออนไลน์

1.4 ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม พบว่า มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานรัฐหรือเอกชนในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น มีการติดตามประเมินวัฒนธรรมท้องถิ่นกับร่วมกัน มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อป้องกันความเสื่อมสลายของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีโอกาสร่วมเสนอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และมีการจัดประชุมร่วมกันในการติดตามผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกชุมชนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น

1.5 ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ พบว่า มีการแนะนำเกี่ยวกับความรู้ความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่ชุมชน มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งทางวัฒนธรรม มีการปรับปรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของชุมชน มีมาตรการป้องกันรักษาศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของชุมชน และมีการเผยแพร่ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่

1.6 ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม พบว่า มีการจัดนิทรรศการกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยบูรณาการร่วมกับโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5 มีการตั้งศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้สิทธิและหน้าที่ในการอนุรักษ์และฟื้นฟู มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจสามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิต และมีข้อมูลศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในระบบเครือข่ายสารสนเทศออนไลน์

2. พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.324) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.400) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.462) และด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.385)

3. กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึง นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกด้วย โดยครอบคลุมองค์ประกอบของวัฏจักรการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงของปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็น/ให้ข้อมูลปัญหา ร่วมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมรับรู้นโยบายสาธารณะ ร่วมจัดทำแผนงาน ร่วมแสดงความคิดเห็นสำหรับปรับปรุง และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์แผนงาน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมลงมือปฏิบัติงาน ร่วมสนับสนุนวัสดุสิ่งของ ร่วมบริจาคทุนทรัพย์ และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน ร่วมสังเกตการณ์ ร่วมประเมินความสำเร็จ และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น รายได้ เป็นต้น, ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ทั้งนี้ ตัวแบบดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึง นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกด้วย โดยครอบคลุมองค์ประกอบของวัฏจักรการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงของปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็น/ให้ข้อมูลปัญหา ร่วมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมรับรู้นโยบายสาธารณะ ร่วมจัดทำแผนงาน ร่วมแสดงความคิดเห็นสำหรับปรับปรุง และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์แผนงาน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมลงมือปฏิบัติงาน ร่วมสนับสนุนวัสดุสิ่งของ ร่วมบริจาคทุนทรัพย์ และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน ร่วมสังเกตการณ์ ร่วมประเมินความสำเร็จ และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น รายได้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ทั้งนี้ ตัวแบบดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ ธนพร นุตสารและคณะ [8] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตการค้าอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากผลการวิจัยพบว่า ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 2 กลุ่มนี้ใช้วัฒนธรรมกฎหมายด้วยวิธีการนับถือผีเป็นการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน แต่ปัจจุบันที่ภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปการนับถือผีแบบดั้งเดิมไม่สามารถควบคุมสมาชิกภายในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบของชุมชนขึ้นมาเพื่อควบคุมให้สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งการตั้งกฎหมายท้องถิ่นมีความ

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำวัฒนธรรมกฎหมายเข้ามาปรับเพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน และสอดคล้องกับที่ สม จะเปา [9] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากได้รับการยอมรับการเป็นชนเผ่าชีวิตความเป็นอยู่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ วัฒนธรรม และประเพณีของชนชาติพันธุ์ละติน ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมที่เปิดกว้าง สามารถแสดงออกได้อย่างเปิดเผย เช่น ด้านวัฒนธรรม ประเพณีการแต่งกาย ภาษา และประเพณีการเดินรำ แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนที่ยังไม่สามารถยอมรับตามกฎหมาย และสอดคล้องกับที่ วรณพร บุญญาสถิต, ฉันทัส เพียรธรรม และเทพธิดา ศิลปรรณง [10] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จากผลการวิจัยพบว่า การพูดภาษาลาวเวียงและมีความภาคภูมิใจในการเป็นชาวลาวเวียงแม้ว่าความทรงจำเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่จดจำจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการแพ้สงคราม การถูกกวาดต้อนก็ไม่ได้ทำให้รู้สึกถึงความด้อยกว่าชุมชนอื่น ๆ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่ทำให้ชุมชนลาวเวียงแห่งนี้มีความเข้มแข็ง พยายามรักษาและฟื้นฟู และสร้างอัตลักษณ์ลาวเวียงขึ้นเพื่อตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลง ความทันสมัย รวมทั้งกระแสการท่องเที่ยวชุมชนที่กำลังได้รับความนิยม และสอดคล้องกับที่ สุธี จันทร์ศรี [11] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ไทดำ: พลวัตวัฒนธรรม กับการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านดนตรี จากผลการวิจัยพบว่า การสืบทอดในลักษณะคงสภาพดนตรีแบบดั้งเดิม แม้จะสามารถดอกรักษาจิตสำนึกความเป็นไทดำได้ดี แต่กลายเป็นข้อจำกัดในการธำรงอยู่ท่ามกลางบริบทสังคมสมัยใหม่ ในขณะที่การปรับเปลี่ยนสะท้อนถึงการต่อรองผ่านการนำองค์ประกอบและเทคโนโลยีในสังคมกระแสหลักมาปรับใช้ ทำให้การขับเคลื่อนมีความทันสมัยและมีคุณค่าเชิงสุนทรียะมากขึ้น จึงมีแนวโน้มของการเรียนรู้และสืบทอดอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำในพื้นที่ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตต่อไปได้ และสอดคล้องกับที่ วศิน โฉะสิงห์ [12] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอพนสนนิคม จังหวัดชลบุรี จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีบุญกลางบ้าน อำเภอพนสนนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ขั้นตอนแรกจำเป็นต้องปลูกฝังค่านิยมจากสถาบันครอบครัว โดยการเริ่มต้นจากพ่อแม่ ที่ควรปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดีของสังคม การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมประเพณีบุญกลางบ้านหรือการจัดให้มีการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินรำ การประกวดร้องเพลงการเดินขบวนพาเหรด การแข่งขันการจักสาน การแข่งขันกีฬา เป็นต้น ขั้นตอนต่อมา คือ การจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีบุญกลางบ้านในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังและสั่งสมความรู้และส่งเสริมประเพณีบุญกลางบ้าน และความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ขั้นตอนต่อมา คือ การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีบุญกลางบ้าน เพื่อเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และขั้นตอนสุดท้าย คือ การส่งเสริมประเพณีอย่างต่อเนื่องพร้อมการพัฒนาและส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดงานหรือการออกนิทรรศการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าของชุมชน และสอดคล้องกับที่ สิทธิโชค วิบูลย์, สุเทพ บุญซ้อน และปิยะวรรณ เลิศพานิช [13] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษารอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี จากผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญ ชุมชนบ้านศาลาแดงเหนือ เป็นการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญในการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย สถาปัตยกรรม โบราณวัตถุ วิถีชาวมอญทั้งด้านวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่ยังถือได้ว่าชุมชนศาลาแดงเหนือยังมีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ คือ คนในชุมชนยังคงปฏิบัติประเพณีหลัก ๆ เช่น ประเพณีเป็งสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีทำบุญกลางบ้าน คติความเชื่อทางศาสนา ส่วนวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต เช่น ภาษา การแต่งกาย การประกอบอาชีพของคนในชุมชนมีการอนุรักษ์ลดน้อยลง เนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาประเทศ ไปสู่ความเป็นสากลทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป หรือระบบการศึกษาแผนใหม่ทำให้มีการใช้ภาษามอญ ในชีวิตประจำวันลดน้อยลงไป อย่างไรก็ตามชาวมอญชุมชนศาลาแดงเหนือ ยังมีแนวทางในการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมโดยการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน โดยให้ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับเยาวชนได้สืบทอดต่อไป สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนั้น ชุมชนศาลาแดงเหนือจำเป็นต้องอาศัยทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชน มาพัฒนาโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ตั้งแต่เส้นทางท่องเที่ยว โปรแกรม

การท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งนำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับที่ ฌัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณีย์ ทองคำนุช [14] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชนในชุมชน ในการจัดการด้านการท่องเที่ยว นั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของการ จัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านวางแผน การประชุมนโยบายหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ชุมชนจะมีส่วนแค่การแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ ต้องการหรือไม่ต้องการ แต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการวางแผน คิดนโยบาย หรือการจัดการมากแต่อย่างใด และด้านบุคลากร ประชาชนหรือคนในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมมาก แต่ในส่วนของ การจัดการด้านกฎเกณฑ์ทางการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุกนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่น ๆ เนื่องจากใน ปัจจุบันกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ไม่ได้มีการวางกฎเกณฑ์ที่ตายตัว และสอดคล้องกับที่ นางเยาว์ ทองสุข [15] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในทุกกระบวนการ ทั้งด้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วม ในการติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับที่ สรคม เฟือกผิววงศ์ [16] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือใน ชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัวอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและ แนวปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือตามแนวพระพุทธศาสนา สามารถช่วยให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจกัน ซึ่งจะช่วยใน การสร้างสันติสุข ความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชน ได้อย่างแท้จริงและมั่นคง ด้วยความเป็นธรรมในมุมมองประโยชน์ต่อส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้ ศึกษาองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งในส่วนของการศึกษาในระบบและนอกระบบ
2. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้องค์กร พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทในการสอดแทรกค่านิยมการอนุรักษ์ในกิจกรรมหรือประเพณีประจำท้องถิ่น
3. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนหรือวัยรุ่น ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นผู้สืบสานด้านการอนุรักษ์
4. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจ การเผยแพร่วัฒนธรรมในระบบเครือข่ายสารสนเทศออนไลน์
5. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังวัฒนธรรมประจำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้พื้นที่ของวัดประจำชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยบูรณาการร่วมกับการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5
2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ ต้นแบบหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

- [1] สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมวิทยาชุมชน: หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2546.
- [2] สามารถ จันทร์สุริย์ และประทีป อินแสง. การศึกษากับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ; 2541.
- [3] วีระ บำรุงรักษ์. ระบบการบริหารจัดการวัฒนธรรมสำหรับสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์; 2540.
- [4] กระทรวงวัฒนธรรม. คู่มือการดำเนินงานโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศของกระทรวงวัฒนธรรม: โครงการรากวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม; 2556.
- [5] ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2540.
- [6] นิเทศ ดินณะกุล. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2549.
- [7] กรมศิลปากร. อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม; 2555.
- [8] ธนพชร นุดสาระและคณะ. วิธีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบางยี่รงค์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน [รายงานการวิจัย]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2559.
- [9] สม จะเปา. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ 2560; 8(2):69-77.
- [10] วรณพร บุญญาสถิต, จันทัส เพ็ชรธรรม และเทพธิดา ศิลปประเลง. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอลำดวน จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยนครราชสีมา 2560; 11(1):26-38.
- [11] สุทธิ จันทร์ศรี. ไทดำ: พลวัตวัฒนธรรม กับการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านดนตรี. วารสารภาษาและวัฒนธรรม 2561; 37(1):97-116.
- [12] วศิน ไต่สังข์. คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; 2559.
- [13] สิทธิโชค วิบูลย์, สุเทพ บุญซอ่อน และปิยะวรรณ เลิศพานิช. การศึกษาการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี [รายงานการวิจัย]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์; 2554.
- [14] ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปนกรณ์ ทองคำนุช. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี [รายงานการวิจัย]. นครบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ; 2556.
- [15] นายเยาว์ ทองสุข. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเสนา จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2558; 1(3):9-15.
- [16] สรคม เมื่อกศิวงค์. แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัว เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2560.